

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2013

Obsah

1. Náplň a rozsah zpravodajské činnosti.....	2
2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky.....	3
2.1. Ochrana významných ekonomických zájmů	3
2.2. Organizovaný zločin	6
2.3. Kontrarozvědná činnost.....	9
2.4. Ochrana ústavnosti a demokratických základů státu	10
2.5. Terorismus	13
2.6. Proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, konvenčních zbraní a výbušnin.....	14
2.7. Kybernetická bezpečnost.....	15
3. Ochrana utajovaných informací	17
3.1. Administrativní bezpečnost	17
3.2. Bezpečnost informačních a komunikačních systémů	17
3.3. Fyzická bezpečnost	17
3.4. Krizové řízení.....	17
4. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány	18
4.1. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR.....	18
4.2. Spolupráce s Policií ČR	18
4.3. Spolupráce s dalšími státními orgány a institucemi.....	19
5. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci	20
6. Kontrola.....	21
6.1. Vnější kontrola	22
6.2. Vnitřní kontrola.....	22
7. Dodržování kázně, vyřizování žádostí a stížností.....	23
7.1. Šetření podezření z jednání majících znaky přestupku, z kázeňských přestupků a ostatních podezření z přestupku.....	23
7.2. Šetření ve věcech stížností a oznámení	23
7.3. Činnost policejního orgánu BIS	23
7.4. Spolupráce s ostatními orgány státní správy	23
8. Rozpočet.....	24

1. Náplň a rozsah zpravodajské činnosti

Činnost, postavení a působnost Bezpečnostní informační služby jako zpravodajské služby demokratického státu jsou upraveny příslušnými zákony, zejména zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Ve své činnosti se BIS řídí rovněž Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami a dalšími právními předpisy České republiky.

Zpravodajské služby jsou podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb. státními orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací (dále jen „zabezpečování informací“) důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. Bezpečnostní informační služba je podle § 3 zákona č. 153/1994 Sb. zpravodajskou službou, která v rámci své působnosti podle § 5 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. zabezpečuje informace:

- záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
- zpravodajských službách cizí moci,
- činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,
- činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,
- týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

Podle § 5 odst. 4 zákona č. 153/1994 Sb. plní BIS další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon (např. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů) nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána.

Zákon č. 153/1994 Sb. v ustanovení § 7 dále stanoví, že za činnost BIS odpovídá vláda, která zároveň koordinuje její činnost. Vláda podle ustanovení § 8 odst. 4 tohoto zákona ukládá BIS úkoly v mezích její působnosti. Oprávnění ukládat úkoly BIS v mezích její působnosti náleží i prezidentu republiky s vědomím vlády.

K plnění svých úkolů je BIS oprávněna spolupracovat s ostatními zpravodajskými službami ČR. Zákon č. 153/1994 Sb. tuto spolupráci v § 9 podmiňuje dohodami uzavíranými mezi zpravodajskými službami se souhlasem vlády.

Spolupráci se zpravodajskými službami cizí moci může BIS podle § 10 zákona č. 153/1994 Sb. uskutečňovat pouze se souhlasem vlády.

2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky

Souhrn veškeré zpravodajské činnosti Bezpečnostní informační služby v minulém roce je obsažen v utajované Zprávě o činnosti BIS za rok 2013, kterou podle § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. předkládá BIS každoročně vládě a prezidentovi republiky.

O konkrétních zpravodajských zjištěních a výsledcích analýz, z nichž rámcový přehled o činnosti BIS v této veřejné výroční zprávě vychází, informovala BIS v průběhu roku oprávněné adresáty podle § 8 zákona č. 153/1994 Sb.

V průběhu roku 2013 předala BIS prezidentovi a členům vlády téměř 400 dokumentů. Dalších více než 300 informací zaslala BIS příslušným státním orgánům, Policii ČR, Úřadu pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Vojenskému zpravodajství.

V rámci plnění svých zákonných povinností podle zákona č. 412/2005 Sb. provedla BIS na žádost Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ) šetření v rámci bezpečnostního řízení pro vydání osvědčení pro fyzické nebo právnické osoby ve více než 21 tisících případech.

2.1. Ochrana významných ekonomických zájmů

V rámci ochrany významných ekonomických zájmů BIS dlouhodobě zabezpečuje informace, které se týkají hospodaření státem ovládaných subjektů, jejich strategického rozhodování, vnějších vlivů do něj zasahujících a energetické bezpečnosti. V obecné rovině se fenomény ohrožující ekonomické zájmy státu v čase příliš nemění. Stát se setrvale potýká s nedbalým nebo neefektivním přístupem jeho zástupců ke klíčovým ekonomickým rozhodnutím, s nelegální činností (korupce, klientelismus, vydírání, manipulace veřejných zakázek atd.), s obchodními aktivitami soukromých subjektů nebo cizí moci směřujícími proti dlouhodobým hospodářským a strategickým cílům státu (např. akvizice strategických firem, snahy o monopolizaci) a s lobbingem v jeho základní, legální podobě, ale často prováděným skrytě a s nejasnými cíli nebo s využitím nepravdivých, zmanipulovaných argumentů.

Do portfolia zpravodajsky sledovaných jevů tak patří nejen nezákonné aktivity, jež jsou snadno uchopitelné a pojmenovatelné, ale i činnosti na hranici legality nebo i zcela legální, které se ovšem obtížněji vymezují a často jsou sofistikovanější, dlouhodobě plánované a mají závažnější dopady. V některých případech se jedná o sled několika na sebe navazujících kroků, které jednotlivě nepředstavují ohrožení ekonomických zájmů ČR a lze je dokonce považovat za veřejně prospěšné. Jejich cílem je však v konečném důsledku připravit prostor pro prosazení zájmů, které jsou v rozporu s veřejným zájmem, a zároveň ztížit obranu státu proti těmto aktivitám v okamžiku, kdy se projeví jejich skutečný cíl.

Potvrzuje se, že mnoho negativních, dlouhodobě se vyskytujících fenoménů, které jsou předmětem značného zájmu veřejnosti, médií či nevládních organizací, je ve skutečnosti pouze projevem hlubších strukturálních nedostatků. BIS se v roce 2013 proto více soustředila na identifikaci a podrobný popis zmíněných příčin, a to takovým způsobem, aby souvislost mezi popsáním nedostatkem a jeho projevy byla zcela zřejmá a nepochybnitelná. Právě nedůvěra v tyto souvislosti je totiž častým argumentem, kterým se zdůvodňuje nepotřebnost nebo neúčelnost reform.

Modelovým příkladem je nedůsledný způsob, jakým stát uplatňuje svá vlastnická práva v obchodních společnostech a státních podnicích. Často pouze formální výkon funkce dozorčích rad, které by měly být hlavním nástrojem vlastníků pro kontrolu společností, vede k výraznému nárůstu

vlivu managementu. Ten prostřednictvím poskytování různých výhod získává na členy dozorčích rad vliv, který akcionáři postupně zcela znemožňuje účinně kontrolovat hospodaření společností standardními nástroji. Nejvyšší management díky tomu může vytvářet vazby přímo se zástupci státu, kterým při nefunkčnosti dozorčích rad nezbyvá nic jiného, než se obrátit na exekutivu společnosti, která tím dále upevňuje svoji pozici. Absence kontroly a odpovědnosti pak vytváří vedení prostor pro prosazování vlastních, partikulárních zájmů poškozujících spravované společnosti. Zmanipulované zakázky, nevýhodné prodeje majetku, klientelismem ovlivněná personální politika apod. jsou pak již jen zákonitě důsledky prvotního selhání státu při výkonu vlastnických práv.

BIS v průběhu roku 2013 v utajovaných zprávách zasílaných oprávněným adresátům popsala celou řadu příkladů nefunkčnosti dozorčích rad ve státem ovládaných společnostech. BIS také dokladovala výše popsané jevy na zcela konkrétních případech, kdy např. generální ředitel státem ovládané společnosti nabízel členovi dozorčí rady zadání zakázky pro společnost vlastněnou jeho rodinným příslušníkem, za což vyžadoval loajalitu při hlasování v dozorčí radě. Jedná se o fenomén, který v různých obměnách prostupuje téměř všemi rezorty (např. doprava, energetika).

Typickým rysem, který BIS v souvislosti s nedokonalým výkonem vlastnických práv státu také opakovaně zaznamenává, je vznik dlouhodobých, obtížně ukončitelných a nevýhodných obchodních vztahů mezi státem ovládanými společnostmi a soukromými dodavateli. Management zejména akciových společností, který se jen s mírnými obměnami na základě neformálních vazeb se zástupci státu udržuje na svých místech po mnoho let, vytváří nepřehledné a často nevyhovitelné smluvní vztahy se spřízněnými společnostmi. Kromě jejich nevýhodnosti pro státní firmu je pro tento jev charakteristická např. složitá soustava smluvních dodatků, ztráty některých klíčových dokumentů, vysoké smluvní pokuty pro stát nebo široký rozsah vzájemně provázaných služeb. V důsledku je změna dodavatele natolik nákladná, že k ní často nedojde ani po změně vedení, které již s dodavatelem není nijak provázané.

BIS informovala oprávněné adresáty např. o situaci, kdy výhradní dodavatel určitých služeb státnímu podniku začal ve chvíli, kdy se cítil kroky vedení ohrožen, předkládat smluvní dodatky rozšiřující dosud uzavřené smlouvy (délka platnosti, objem služeb). Jelikož státní podnik nedokázal své kopie těchto dodatků dohledat, byl nakonec nucen je uznat, a to přesto, že forma a obsah dodatků svědčily o jejich zjevném zfalšování.

Uvedené nedostatky se ještě výrazněji projevovaly v případech, kdy státem ovládaná společnost měla holdingovou strukturu. Její uspořádání omezuje možnosti akcionáře efektivně posuzovat strategické plány managementu. Holdingové uspořádání navíc umožňuje v případě nedostatečného zájmu vlastníka o kontrolu déle zakrývat ztrátové nebo jinak problematické části podnikání. Některé státem ovládané společnosti se pokoušely vyčleňovat určité své aktivity, např. organizaci rozhodujících investic, do dceřiných společností, kdy jejich cílem bylo omezit veřejný dohled nad využitím financí, např. obcházením zákona o veřejných zakázkách.

Souvisejícím jevem byla snaha zakrývat skutečný stav hospodaření společností. V případě souhrnných hospodářských výsledků se objevovaly tendence k účelovým přesunům majetku mezi jednotlivými součástmi náležícími do jedné vlastnické struktury. Neméně závažným problémem byla i manipulace s jednotlivými účetními položkami. Jejím cílem byla např. snaha vylepšit obraz hospodaření nebo potřeba zakrýt jednotlivé výdaje v rámci větších účetních položek, což umožňovalo zastírat vyvádění finančních prostředků ze společnosti.

BIS může na základě svých zjištění konstatovat, že stát by při správě svých vlastnických podílů měl uplatňovat některá specifická pravidla, která by zlepšila jeho schopnost firmy kontrolovat. Jako zásadní se jeví zejména co nejjednodušší vlastnická struktura (tj. stát by měl bránit bezdůvodnému vytváření komplikovaných holdingových uspořádání nebo velkého množství dceřiných společností) a důsledné vymáhání odpovědnosti členů dozorčích rad i osobní odpovědnosti těch, kteří mají výkon vlastnických práv v kompetenci. V případě vzniku složitější vlastnické struktury by pak měla být kontrola vlastníka soustředěna nikoliv pouze na celkové výsledky činnosti této struktury, ale také na výsledky činnosti jejích jednotlivých částí, tj. i jednotlivých dceřiných společností, s důrazem na kontrolu přesouvání aktiv mezi jednotlivými vlastnickými propojenými společnostmi.

Jako paradoxní se může s ohledem na pověst státních podniků zdát, že stát dokáže v dlouhodobém horizontu v tomto typu společností prosadit své zájmy efektivněji, než v akciových společnostech. Hlavní příčinou je zřejmě možnost kontroly Nejvyšším kontrolním úřadem (NKÚ) a lepší dosah veřejnoprávní kontroly, která v případě jejího efektivního výkonu omezuje možnost vedení státních podniků vytvářet netransparentní obchodní a personální struktury.

Pokračoval a dále zesiloval trend, kdy trvající nepříznivé vnější ekonomické podmínky stupňovaly tlak na hospodaření státem ovládaných subjektů, zejména těch, které se z větší části pohybují v tržním prostředí. V mnoha případech se tato situace kombinovala s nutností řešit následky zcela zásadních pochybení, která vznikla v minulosti. Oba tyto faktory v několika případech vedly k nutnosti pokračovat v divesticích¹ a restrukturalizaci části aktiv.

BIS např. popsala případ státem ovládané finanční instituce, která v předchozích letech vstupovala do rozsáhlých mnohamiliardových obchodů, jež se později ukázaly jako velmi ztrátové. Zmíněná společnost přitom při jejich schvalování ignorovala některá již tehdy známá rizika, a to často kvůli aktivnímu zásahu osob z jejího vedení, které měly vazby na protistranu obchodu. Zásahy zainteresovaných osob do rozhodování státní společnosti ohledně řešení následků problematických obchodů pokračovaly i po ukončení jejich spolupráce s touto společností.

Jiným typem zátěže z minulosti byly finanční nebo ručitelské závazky státu, které vznikly často před více než 15 lety. Rozhodování o řešení těchto mnohdy sporných pohledávek bylo na straně státu nepříznivě ovlivněno tím, že část pohledávek se postupem času dostává do rukou osob s dobrými kontakty do státní správy a se schopností prosadit své zájmy ve státních institucích, které rozhodnutí činí.

Výstavba dopravní infrastruktury se nadále potýkala s nezměňujícím se tlakem stavebních firem na kartelizaci trhu. Cílem vzájemných dohod bylo dosáhnout předem domluveného rozdělení zakázek, což kromě jistoty rovnoměrného vytížení kapacit přinášelo i navýšení vysoutěžených cen.

BIS na konkrétním případě popsala alarmující stav, kdy zadavatel (vedoucí pracovník státem zřízené organizace odpovědné za výstavbu infrastruktury) dohody stavebních společností dokonce podporoval poskytováním informací o plánech zadavatele. Tyto informace přitom předával pouze vybraným firmám, u kterých se dala očekávat ochota na případné kartelové dohody přistoupit. Jedním z možných důvodů byla v tomto případě i snaha usnadnit a zrychlit čerpání prostředků na výstavbu určených, neboť vzájemné spory stavbařů zakázky zdržují. Otvírá se tím opět otázka

¹ divestice - subjekt se zbavuje majetku, majetkových účastí, cenných papírů atp.

správnosti nastavení systému motivace vedoucích pracovníků státních organizací a kvality, s jakou dokážou zadavatelé organizovat zakázky podle zákona o veřejných zakázkách.

Další z oblastí, které BIS věnuje významnou pozornost, je energetika a energetická bezpečnost. Dění v české energetice v roce 2013 bylo ovlivněno zejména vlastnickými změnami u důležitých společností (např. tranzitní plynovody, hnědouhelné elektrárny a doly) a několika klíčovými cenovými spory (např. hnědé uhlí, přepravní tarif za ropu).

Dlouhodobým trendem jsou neustávající pokusy kapitálově silných energetických společností o vertikální propojení dodavatel (výrobce, těžař) – přepravce – distributor – obchodník ve všech energetických odvětvích. Podobné snahy se v různých obměnách týkaly plynárenství, ropného průmyslu i elektroenergetiky. Existující evropská nebo národní legislativa, která neumožňovala některým subjektům účastnit se takovéto integrace, nezabránila jejímu obcházení prostřednictvím využití třetích, skrytě spjatých společností (vazba přitom nemusí být pouze vlastnická, ale může se jednat např. i o pevné obchodní vztahy s prvky vzájemné závislosti). Rizika, která z takové skryté integrace vyplývají, pak zasahují zejména hospodářskou soutěž a – v případě politicky ovládaných zahraničních společností – i bezpečnostní a politickou sféru.

Do investičních a provozních podmínek pro podnikání energetických společností se v roce 2013 negativně promítaly také regulatorní a legislativní změny, u nichž vznikaly pochybnosti o jejich objektivitě a odborné kvalitě. Některé z těchto změn se týkaly podpory obnovitelných zdrojů energie, která byla zároveň zdrojem značné zátěže pro stát kvůli obdobným pochybením v minulosti. Novely příslušných zákonů i tvorba podzákoných norem byly vystaveny silnému lobbingu, který často využíval nekompetentnosti odpovědných zástupců státu. Nestabilita v energetice spolu s poklesem cen silové elektřiny a rostoucí neochotou spotřebitelů finančně se podílet na nákladech jakýchkoliv dalších energetických projektů brzdila rozvoj investic v tomto odvětví.

2.2. Organizovaný zločin

BIS se i v roce 2013 soustředila na prvky moderního organizovaného zločinu, tedy na dysfunkci orgánů veřejné správy, potažmo problematiku klientelismu a korupce na úrovni centrálních orgánů státní správy a některých samosprávných celků – zejména krajů a statutárních měst.

Korupce a dysfunkce veřejných orgánů byla úzce spojena s ohrožením legality a legitimacy výkonu veřejné moci, jehož projevy spočívaly mimo jiné ve snaze různých zájmových skupin uplatňovat a upevňovat svůj vliv na instituce státu a samospráv. K dosažení tohoto cíle využívaly svých kontaktů na představitele státní správy a samosprávy, ale zejména nedostatečné legislativní úpravy některých právních institutů.

Za hlavní příčiny dysfunkce veřejné správy pak bylo možné označit netransparentní rozhodovací procesy, neprůhledné obchodní vztahy, nízkou odpovědnost úředníků, outsourcing služeb a nedostatečnou koordinaci subjektů veřejného sektoru.

BIS se tak mimo jiné zabývala systémovými nedostatky v hospodaření státu s veřejným majetkem. Projevují se např. v transakcích s nepotřebnými nemovitostmi, jejichž součástí bývá odprodej zbytného majetku státu (primárně pod tržní cenou), nakupování majetku potřebného (často nad tržní cenou), popř. čerpání dotací na nákupy, opravy nebo správu majetku. Legitimní zájmy tím vytvářejí prostor pro spekulativní obchody s realitami.

Při tom dochází jak k individuálním pochybením s trestně-právním rozměrem, tak k jednání, které je pro stát extrémně nevýhodné, ačkoliv kriminální charakter nemá. Účastníci majetkových

transakcí totiž využívají metody a prostředky, které jednotlivě samy o sobě nejsou nezákonné, ale teprve jejich kombinace činí obchod nelegálním. K nim patří zmanipulované znalecké posudky, poskytování informací jen vybraným (spřízněným) subjektům, přenášení individuální odpovědnosti na kolektivní orgány a poradenské společnosti, změny v managementu institucí, které komplikují vynutitelnost odpovědnosti konkrétních statutárních zástupců za jimi schválené obchodní projekty apod.

Příkladem, který BIS vnímá jako ve výsledku zjevně nevýhodný obchod státu se státem, je prodej domů č.p. 47 a 49 v pražské Opletalově ulici společností České dráhy (ČD) soukromé společnosti Apuro a.s., za 203 milionů korun. Ta je pak prodala Univerzitě Karlově za 402,5 milionu korun, přičemž nákup dotovalo ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) částkou 372 miliony korun. Obchod umožnilo neprofesionální jednání zástupců veřejného sektoru, kteří sledovali pouze úzké zájmy vlastních institucí.

Za dysfunkci státní správy při hospodaření s majetkem považuje BIS také zcela netransparentní nákup nemovitosti na adrese Dobrovského č.p. 1278/25 v pražských Holešovicích ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). MPSV si zdejší administrativní budovu vyhlédlo jako ideální pracoviště pro Generální ředitelství Úřadu práce ČR, tj. nevyhlásilo veřejné poptávkové řízení. Partnerem MPSV v transakci za 299 milionů korun, která proběhla v listopadu 2013, byla akciová společnost Alkatrion s nejasnou vlastnickou strukturou, která uvedený objekt v květnu 2013 koupila za 140 milionů od společnosti Economia. Kromě rozdílu v cenách je podezřelé i to, že majitel budovy neúspěšně usiloval o její prodej dalším dvěma veřejným institucím.

BIS se v roce 2013 zabývala také problematikou veřejných zakázek. Konstatovala, že úpravy a změny zákona o veřejných zakázkách (ZVZ) nejsou konzistentní a legislativní proces je silně ovlivňován lobbistickými skupinami.

V březnu 2011 zpracovalo ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) návrh zásadní, tzv. transparentní novely ZVZ, jejímž cílem bylo omezit korupční rizika, zvýšit transparentnost zadávání veřejných zakázek a zefektivnit vynakládání veřejných prostředků. Klíčovými pro dosažení těchto cílů bylo snížení limitů pro ceny zakázek, u nichž zákon stanovuje náročnější podmínky pro otevřenost a odbornost zadávacího řízení. MMR však nepřipravilo včas podpůrné prováděcí předpisy a nerealizovalo potřebné vzdělávací programy, nutné pro uvedení nových opatření, účinných po schválení Poslaneckou sněmovnou od dubna 2012, do praxe. Tím bylo dosažení cílů novely do značné míry paralyzováno. Současně byla novela diskreditována jednostrannou kritikou zástupců zadavatelů, dodavatelů a jejich profesních organizací.

MMR tedy od jara 2013 začalo připravovat další, tzv. „technickou“, novelu ZVZ, která odkládala nebo rušila nově zaváděné instituty, zachovávala však aktuálně platné limity pro zakázky malého rozsahu. Argumentovalo nutností oživit ekonomiku, zjednodušit průběh veřejných zakázek, zrychlit čerpání prostředků z evropských fondů atp. Návrh „technické“ novely v srpnu 2013 schválila vláda, v říjnu formou zákonného opatření Senát a koncem listopadu též nová Poslanecká sněmovna.

Senát přitom využil přechodně zvýšených pravomocí a vrátil limity pro zakázky malého rozsahu opět na hodnotu dva miliony korun pro veřejné zakázky na dodávky nebo služby a 6 milionů pro veřejné zakázky na stavební práce. Tímto krokem, který odporuje jak současným evropským poměrům, tak trendům, se ČR v oblasti veřejných zakázek vrátila do stavu před dubnem 2012. Státní administrativa tak během necelých dvou let zpracovala a zákonodárným procesem „provedla“ dvě na sebe navazující a de facto se negující úpravy ZVZ, jejichž výsledkem je návrat této právní normy do původního nevyhovujícího stavu.

Další oblastí zájmu BIS byly nelegitimní aktivity při čerpání evropských dotací v programovém období 2007 – 2013. Jednalo se především o sílící tlaky na jejich úplné vyčerpání v rámci jednotlivých operačních programů v podobě zrychleného schvalování projektů či přesunu finančních prostředků mezi jednotlivými operačními programy, které byly provázeny porušováním zákona, schvalováním neefektivních či neúčelných projektů a v neposlední řadě rovněž obcházením předběžných podmínek Evropské komise (EK), tzv. ex ante kondicionalit.

Namísto očekávaných pozitivních dopadů čerpání dotací pro ČR se dostavil opačný efekt – zásahy ze strany EK či řídicích orgánů jednotlivých operačních programů ve formě korekcí poskytovaných částek či pozastavení jednotlivých programů, což znamenalo významné finanční ztráty pro ČR a rovněž snížení důvěry v kvalitní a profesionální výkon veřejné správy.

Příkladem nesouladu mezi schválenými projekty a předběžnými podmínkami pro vyplacení dotací byl Operační program Životní prostředí (OP ŽP), konkrétně dotace pro vodohospodářskou infrastrukturu a snižování rizika povodní. Z důvodu nedostatečné kontroly došlo ke schválení celé řady projektů, které byly s dohodnutými podmínkami v rozporu.

Znaky neefektivity spolu s rizikem vyvedení veřejných finančních prostředků směrem ke zprostředkovatelským subjektům nesl i projekt Fondu dalšího vzdělávání s názvem „Stáže ve firmách – vzdělávání praxí“. Jednalo se o dvouletý projekt s rozpočtem 800 mil. Kč spolufinancovaný z prostředků z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK). Díky svému nastavení se projekt jevil především jako významné finanční přilepšení pro poskytovatele stáží. Neexistovala totiž relevantní analýza, která by dokládala reálný přínos stáží pro zlepšení zaměstnanosti v ČR.

BIS se rovněž intenzivně zabývala regionální dysfunkcí ve veřejné správě vyvolané klientelistickými skupinami propojujícími zástupce regionální politiky, veřejné správy i podnikatelské sféry, jejichž činnost byla zaměřena zejména na oblast veřejných služeb, kam každoročně proudí velké objemy financí z veřejných rozpočtů, včetně prostředků EU. Konkrétně se jednalo o sektory zdravotnictví, školství, dopravy či odpadového hospodářství.

Aktivity těchto skupin byly provázeny typickými projevy moderního organizovaného zločinu, jako je klientelismus, korupce, střet zájmů či zneužívání veřejných finančních prostředků. Tyto jevy bylo v roce 2013 možné pozorovat hned v několika regionech.

V jednom z krajů se jednalo o aktivity klientelistické skupiny složené ze zástupců krajské i komunální samosprávy a podnikatelských struktur, která byla v průběhu roku 2013 realizována orgány činnými v trestním řízení. Skupina formou outsourcingu veřejných služeb usilovala o vyvedení veřejných prostředků. Její činnost byla primárně zaměřena na zdravotnický sektor v regionu, kde se prostřednictvím ovlivňování veřejných zakázek snažila o monopolizaci servisních služeb pro krajská zdravotnická zařízení. Její zájem sahal i do dalších oblastí veřejných služeb v daném kraji.

Další klientelistická struktura působila v oblasti dotačního poradenství a vzdělávání s vazbami na orgány místní samosprávy i státní správy. Tato skupina se v průběhu loňského roku zaměřila na investičně významný regionální projekt v oblasti odpadového hospodářství, u něhož docházelo jednak k nestandardní podpoře a propagaci na úrovni regionu, jednak ke snahám o ovlivnění legislativního procesu na úrovni centra.

BIS se věnovala i několika případům střetu zájmů, v nichž figurovali veřejní funkcionáři, kteří se podíleli na rozhodování o veřejných zakázkách, dotacích nebo disponovali informacemi, jež využili k vlastnímu prospěchu.

Byl zaznamenán případ, kdy se osoba podílející se na řízení orgánu veřejné správy a rozhodující o čerpání finančních prostředků na některé projekty dotované z operačních programů dostala do

zjevného střetu zájmů. U dané osoby byly zjištěny vazby na společnosti zaměřené na dotační poradenství a společnosti, které se staly příjemci dotací. K zakrytí střetu zájmů často slouží netransparentní vlastnická struktura zainteresovaných firem.

O případech střetu zájmů BIS informovala také na úrovni komunální politiky v některých regionech ČR, kde politicky činné osoby mohly zneužít postavení ve veřejných funkcích ke svému majetkovému obohacení nebo k obohacení blízkých rodinných příslušníků. Na komunální úrovni se v souvislosti se střetem zájmů objevují případy pozemkových spekulací. Veřejně exponované osoby mají přístup k informacím důvěrného charakteru, týkajícím se infrastrukturních projektů, které vyžadují výkupy nebo směny pozemků, podílejí se na zveřejňování a rozhodování o veřejných zakázkách k realizaci takovýchto projektů. Jako příklad lze uvést stavby silničních a železničních sítí.

V případech, kdy BIS při své práci narazila na poznatky a jevy, které spadaly do působnosti jiných orgánů státu, včetně orgánů činných v trestním řízení a soustavy státního zastupitelství, svá zjištění těmto orgánům bez odkladu předala. Mezi takové v r. 2013 patřila informace pro Českou národní banku o personálním napojení jednoho spořitelního družstva na organizovaný zločin.

2.3. Kontrarozvědná činnost

V souladu se situací a mírou rizik pro zájmy ČR a jejích občanů byly v roce 2013 prioritními cíli BIS aktivity ruské a čínské moci na našem území. Zpravodajští důstojníci pod krytím diplomatického personálu působí jak v rámci ruské, tak čínské diplomatické mise. V případě ruské diplomatické mise byl i v roce 2013 počet zpravodajských důstojníků pod diplomatickým krytím extrémně vysoký a navíc je doplňován zpravodajci, kteří do ČR cestují samostatně (turisté, experti, akademici, podnikatelé...). V tomto kontextu je velice nešťastné, že kvůli neuděleným vízům či akreditacím pro ruské občany spojené s ruskými zpravodajskými službami ruská strana uplatňuje odvetu vůči českým kariérním diplomatům. Pokud by však ČR ustoupila a umožnila nedeklarovaným ruským zpravodajským důstojníkům (včetně takových, kteří se v ČR či v EU dopustili nepřátelských špionážních aktů) volně cestovat do ČR, znamenalo by to ustoupení prostému silovému vydírání a rezignaci na suverenitu ČR.

Jednoznačnou prioritou Ruské federace a Čínské lidové republiky a jejich zpravodajských služeb bylo upevňování a další rozšiřování jejich vlivových kapacit v ČR. V případě Ruska se jednalo o snahu využít otevřeného i utajeného politického, mediálního a společenského vlivu k podpoře ruských ekonomických zájmů v Česku (pošramocené ztrátami EGAP jdoucími většinou za ruskými projekty či problémy s projektem leningradské jaderné elektrárny). V případě Číny šlo zejména o využití ekonomických argumentů k podpoře čínských politických zájmů v ČR.

Mohlo by se zdát, že ovlivňování (vlivová či aktivní opatření) není dostatečně špionážním tématem. Opak je však pravdou. Genmjr. Oleg Kalugin (KGB SSSR) kdysi v rozhovoru pro CNN popsal aktivní opatření jako „*srdce a duši sovětského zpravodajství*“: „*Ne sběr zpravodajských informací, nýbrž subverze, aktivní opatření k oslabení západu, k vrážení klínů do západních aliancí všeho druhu, zejména NATO, za účelem vyvolání svárů mezi spojenci ...*“. Studená válka i Sovětský svaz jsou sice minulostí, ne však ruská vášeň pro vlivová či aktivní opatření (a také agenty nelegály). Jedinou změnou tak je skutečnost, že techniku „*rozděl a panuj*“, resp. „*ovlivni, rozděl a panuj*“ nepoužívají vůči ČR, EU a NATO pouze Rusové, ale také Číňané.

Pro vedení otevřených, poloutajených i utajených vlivových operací potřebují ruští či čínští zpravodajští důstojníci české občany: vybraní jim vědomě či nevědomě pomáhají (přístupové a vlivové sítě) a většina z nich se nechá ovlivňovat. Při budování přístupových a vlivových sítí v ČR jsou pro Rusy i Číňany důležité novináři, členové parlamentních politických stran, státní úředníci, lobbisté, networkingové organizace, organizace zaměstnavatelů či zaměstnanců (resp. jejich vedení) a v neposlední řadě také aktivisté a jejich nevládní organizace. K úspěšné prevenci vlivových opatření (a obecně špionáže) cizí moci je nezbytné vzít v úvahu možnost, že například zájem ruského/čínského diplomata, novináře či experta o naši osobu není dán naší osobní či profesní výjimečností, ale připustit i možnost rizika zneužití tohoto zájmu a kontaktů s námi pro cizí zpravodajský užitek.

Asymetrickou netečnost k otázce bezpečnostních rizik plynoucích z Ruska a Číny lze demonstrovat na dvou momentech IX. Pražské bezpečnostní konference, která proběhla 15. listopadu 2013. Jakkoliv politicky a bezpečnostně závažná jsou zjištění vzešlá z kauzy PRISM, účastníci debaty přijali moralistický narativ, jenž kauzu interpretuje především jako skandální zradu NSA, resp. USA vůči svým partnerům. Všechny zmínky o problematičnosti zpravodajských aktivit USA vůči svým partnerům provázely tichý souhlas, ne-li dokonce potlesk účastníků diskusního panelu i publika. Na druhé straně debata až na jednu výjimku zcela ignorovala problém zpravodajských aktivit Ruska (nehledě na kauzy Simm, Delisle, Anschlagovi, Dressen, Veitman atd.) a Číny.

2.4. Ochrana ústavnosti a demokratických základů státu

Zvýšené mezietnické napětí a protiromské pochody

Nejvýraznější rizikový faktor pro demokratické zřízení ČR v roce 2013 představovalo zvýšené mezietnické napětí v některých regionech. Z dlouhodobější perspektivy by se totiž protiromské nálady části veřejnosti mohly stát výraznějším problémem pro bezpečnost státu než sice extrémnější, ale méně početné a relativně dobře zmapované skupinky pravicových extremistů.

Frustrace běžných občanů pramenící z problematičného soužití s některými zástupci romské menšiny a z neřešení této situace může kdykoli (v důsledku sebemenšího impulzu) vyústit nejen v radikálnější projevy a v podporu populistických či pravicově extremistických subjektů, které svoji vizi řešení problému „předkládají“, ale může vést i k eskalaci problému a zejména k nárůstu skepse a nedůvěry obyvatel vůči demokratickým principům ČR.

Zvýšené mezietnické napětí v roce 2013 s sebou přineslo další sérii protiromských demonstrací, často doprovázených násilím. Jejich spouštěcím mechanismem byly ve většině případů menší incidenty mezi zástupci romské menšiny a majoritní společností.

Zpočátku se protiromské demonstrace lišily od typických pravicově extremistických akcí, jelikož dominantní část účastníků tvořili místní občané, kteří ventilovali svou nespokojenost s podle nich nedostatečným řešením problémů s romskou minoritou a s přístupem veřejných orgánů zodpovědných za tuto oblast. Postupně se ale jejich charakter měnil.

Ubývalo akcí organizovaných nespokojenými občany a přibývalo těch, které pořádali pravicoví extremisté. Také účast místních obyvatel na uvedených akcích se postupně snižovala. Místní přestávali tvořit většinu a naopak se shromáždění více účastnili pravicoví extremisté, hooligans a různí výtržníci.

Co se týká charakteru a průběhu akcí, násilnosti na počátku provázely většinu demonstrací, ale postupně akce starousedlíků probíhaly více méně poklidně a k výtržnostem docházelo hlavně na setkáních, kde byli zastoupeni dominantně pravicoví extremisté a další radikálové.

Stále více se také projevovalo, že pravicovým extremistům a dalším účastníkům násilných demonstrací šlo zejména o adrenalinové zážitky, nikoliv o nějaká řešení situace v problémových lokalitách. Řada akcí byla totiž dopředu plánována jako konfrontační.

K původním důvodům, pro které byla část veřejnosti ochotna ventilovat své negativní postoje vůči romské populaci a dokonce participovat i na akcích pravicových extremistů, se přidávaly postupně další.

Paradoxně to byla například i opatření policie, která sice ad hoc zabránila větším výtržnostem, ale její razantní postoj u některých místních občanů vyvolával pocit, že policie „chrání pouze Romy“, zatímco při každodenní ochraně zdraví a majetku „běžných“ obyvatel je její činnost nedostatečná.

Svou roli sehrála i média, která referovala o podobných událostech jako o akcích „extremistů“, přičemž místní si byli dobře vědomi, že dominantní část tvořili oni.

K uklidnění emocí nepřispělo ani to, že některé orgány místní samosprávy či policie charakterizovaly situaci v místech s mezietnickým napětím jako klidnou, přičemž ale pocity místních obyvatel byly naprosto odlišné.

Negativně lze také hodnotit velmi často jednostranná a neobjektivní vyjádření různých proromských aktivistů a nevládních skupin, která označovala za příčinu neutěšené situace pouze majoritní společnost a Romy zbavovala jakékoli odpovědnosti za daný stav.

Když tuto jednostrannou manipulaci konfrontovali občané s osobní zkušeností a zhoršující se ekonomickou situací velké části majoritní společnosti, přestávali důvěřovat standardním demokratickým mechanismům a začali preferovat krajnější názory na tuto oblast. Toho samozřejmě pravicoví extremisté rádi využili, což se ostatně na uvedených akcích projevilo.

Pravicový extremismus

Nacionálně radikální / neonacistická scéna jako celek nepředstavovala v roce 2013 reálnou hrozbu a bezprostřední ohrožení demokratických základů České republiky. Byť byly zaznamenány jednotlivosti, které lze charakterizovat jako závažné, jednalo se o nesystémové jevy, které z globálního pohledu nebezpečí pravicového extremismu nijak podstatněji nenavýšily.

Scéna zůstala fragmentovaná, nadále sestávala z řady spíše menších subjektů, které se soustředily primárně na své lokální zájmy. Vztahy mezi jednotlivými uskupeními byly často ambivalentní - v některých regionech fungovala úzká spolupráce, projevující se například i tím, že někteří aktivisté byli zapojeni do aktivit více subjektů, jinde ovšem panovala poměrně značná rivalita a bližší vztahy navázány nebyly.

Činnost jednotlivých uskupení měla v roce 2013 různorodý charakter. Některé subjekty se dominantně soustředily na politické a propagační aktivity, jiné se zaměřily na solidární akce či se angažovaly v charitativní a obecně prospěšné činnosti (na několika místech ČR se například podílely na úklidu po povodních či materiálně podpořily několik zvířecích útulků). Někteří jednotlivci se nevyhýbali ani akcím násilné povahy.

Jediným tmelícím tématem, které zaktivizovalo větší počet pravicových extremistů, byly demonstrace proti romské menšině, její kriminalitě a nepřizpůsobivému stylu života. Krajiní pravice se snažila využít protiromské nálady části veřejnosti ve svůj prospěch. Toto téma akcentovala i při předvolebních setkáních v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve dnech 25. a 26. 10. 2013.

Stejně jako každý rok pravicoví extremisté organizovali i tradiční demonstrace a setkání, zejména u příležitosti některých státních svátků, významných událostí neonacistického hnutí či k uctění památky zesnulých aktivistů.

Nadále docházelo k pořádání pravicově extremistických akcí s hudební produkcí, a to v podobě započaté v předchozích letech. Spíše než o otevřeně pravicově extremistické akce šlo o setkání hardrockového či metalového charakteru, při nichž se vystupující kapely často ani nehlásily (aspoň ne otevřeně) k pravicovému extremismu. Populárními zůstávaly koncerty v zahraničí.

Při propagaci pravicového extremismu a komunikaci v této oblasti hrál i nadále dominantní roli internet.

Vzájemná kooperace českých a zahraničních pravicových extremistů fungovala v roce 2013 zejména na bázi osobních kontaktů jednotlivců. Standardně pokračovala kooperace s extremisty z Německa a Slovenska. Došlo k zintenzivnění vztahů s polskými extremisty, a to zejména prostřednictvím kontaktů mezi hooligans. Malá část scény udržovala vazby i na aktivisty z dalších zemí.

Levicový extremismus

Levicoví extremisté nepředstavovali v roce 2013 přímou hrozbu pro demokratické zřízení ČR. Jejich snahy o odmítání demokratického systému byly patrné spíše ve verbálních vyjádřeních a v psané formě v řadě článků na internetu než ve skutečných činech. Největším rizikovým faktorem vyplývajícím z jejich činnosti zůstalo ohrožení veřejného pořádku v důsledku jejich střetů s pravicovými extremisty během veřejných shromáždění.

Levicově extremistická scéna nezaznamenala výraznější vývoj a nadále stagnovala. Její mobilizační potenciál byl vzhledem ke slabé členské základně, osobním sporům, ideologickým odlišnostem a dalším problémům přetrvávajícím z předešlých let minimální. V jejím rámci působila celá řada subjektů, často velmi marginálních a převážně s regionálním charakterem. Charakter aktivit v průběhu roku 2013 se nijak výrazně nelišil od let předchozích.

Anarchoautonomní subjekty i přes vnitřní problémy zorganizovaly řadu akcí s kulturním či vzdělávacím podtextem, jimiž chtěly přilákat potencionální podporovatele a sdružit stávající členy. U aktivit zaměřených dovnitř hnutí se jednalo o pořádání koncertů, benefičních a vzpomínkových akcí, přednášek, diskuzí, promítání filmů apod. Akce, které měly za cíl oslovit veřejnost a seznámit ji se svými postoji a myšlenkami, měly spíše regionální charakter a byly menšího rozsahu.

Marxisticko-leninské subjekty nebyly z důvodu nízkého mobilizačního potenciálu příliš aktivní v pořádání vlastních shromáždění a většinou participovaly na akcích jiných uskupení. Jednalo se o tradiční vzpomínková setkání, pietní akce při příležitosti různých výročí, která jsou s komunistickým hnutím spojená, konference, shromáždění, demonstrace na podporu zahraničních soukmenovců apod.

V první polovině roku 2013 ještě zůstávala společným tématem anarchoautonomních i marxisticko-leninských subjektů kritika vlády Petra Nečase a jejích reforem. Některé osoby

z levicově extremistického spektra se zapojily do protivládních demonstrací, které pořádaly nejrůznější levicově orientované iniciativy a platformy.

Důležitým profilačním tématem pro antifašistickou část krajní levice zůstal i v roce 2013 boj proti pravicovým extremistům. Jistou aktivizaci v tomto směru bylo možno zaznamenat v souvislosti s vypuknutím další vlny protestů proti romské menšině. Přívrženci krajní levice zahájili kampaně na podporu Romů a v řadě regionů ČR se hojně účastnili blokád protiromských shromáždění, ať již byla pořádána pravicovými extremisty či místními obyvateli. I díky masivnímu nasazení policejních sil však, až na několik málo výjimek v řádech několika jednotlivců, nedocházelo k závažným střetům mezi přívrženci krajní pravice a levice.

Antifašisté v rámci svého boje proti ideologickým odpůrcům organizovali blokády i jiných než protiromských akcí krajní pravice. Mimo to také pokračovali v monitoringu neonacistů a představitelů Dělnické strany sociální spravedlnosti, ve zveřejňování informací o nich na internetu a v podnikání fyzických útoků na přední pravicové extremisty.

V roce 2013 došlo k mírnému nárůstu squatterských aktivit. Vedle tradiční činnosti v této oblasti došlo k několika pokusům o obsazení prázdných nemovitostí. Ty však měly zejména demonstrativní charakter. Jejich cílem nebylo dlouhodobé obsazení budov, ale upozornění na množství opuštěných a chátrajících budov a na neexistenci sociálního bydlení.

2.5. Terorismus

V rámci boje proti terorismu se BIS v roce 2013 zaměřila na několik okruhů možných bezpečnostních hrozeb ve vztahu k ČR. Mezi konkrétní témata patřily významné události v zahraničí s možným dopadem na bezpečnost ČR, vývojové trendy náboženské radikalizace na našem území a rizika spojená s možnými reakcemi Íránu na úsilí mezinárodního společenství ohledně transparentnosti jeho jaderného programu.

V rámci mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu se BIS zapojila do vyhodnocení významných teroristických útoků, mezi něž patřily útok na obchodní centrum v Nairobi, vražda britského vojáka v Londýně a bombový útok na bostonský maraton. Uvedené útoky byly mimo jiné ovlivněny stupňující se džihádistskou propagandou na internetu. Cílem této propagandy byla i v roce 2013 radikalizace a nábor nových členů do teroristických organizací, přičemž základní výhodou je snadný přístup k potenciálním adresátům kdekoli ve světě. V souvislosti s výše uvedenými případy nezjistila BIS dalším šetřením žádné vazby do ČR.

Hlavními událostmi v arabském světě, které měly vliv na situaci v ČR, byly v roce 2013 z hlediska BIS konflikt v Sýrii a dramatický vývoj v Egyptě. Nárůst džihádistské propagandy teroristických skupin se ve světě negativně odrazil ve vyšším počtu dobrovolníků odcházejících bojovat do Sýrie. Mezi těmito dobrovolníky byli také radikálové ze zemí Evropské unie. Někteří z těchto válečníků se ještě v roce 2013 stihli vrátit do Evropy. Tyto osoby jsou vzhledem k získané zkušenosti vážným bezpečnostním rizikem v celém schengenském prostoru.

Vzhledem k výše uvedené mezinárodní spolupráci a účasti občanů ČR na zimních olympijských hrách v Soči 2014 se BIS v roce 2013 zapojila do vyhodnocování veškerých potenciálních hrozeb vztahujících se k této mimořádné sportovní akci. Hlavním úkolem BIS bylo zjistit, zda teroristické organizace, jejichž cílem by bylo narušení poklidného průběhu her, nevyužily geografické polohy ČR pro vybudování podpůrných sítí. Žádná zjištění BIS však takové teorie nepotvrdila.

BIS se zabývala vývojovými trendy náboženské radikalizace ve vztahu k našemu území. Také v roce 2013 BIS zaznamenala napodobování některých tendencí známých z muslimských komunit v západní Evropě, například dalšího postupného prosazování islámského práva v ČR. Společenské podmínky v naší zemi nebyly v roce 2013 pro aplikaci dílčích částí islámského práva v prostředí české muslimské komunity vhodné. Proto se někteří čeští muslimové a jejich sympatizanti snažili zlepšit obraz islámu a islámských hodnot v očích české veřejnosti.

Nejen na výše uvedené úsilí, ale i na některé projevy islámu reagovala islamoskeptická část české veřejnosti kriticky. Cílem kritiky bylo vše, co je obecně považováno za projevy islamismu v českém prostředí, včetně medializovaného nošení muslimských šátků ve školských zařízeních, internetové výzvy k zapojení do bojů v Sýrii, výroků významných představitelů českých muslimů či výstavby nových modliteben. BIS v průběhu roku 2013 zaregistrovala široké spektrum projevů islamoskepticismu, od umírněné kritiky až po radikálnější slovní útoky. Reakce na projevy muslimů v ČR byly hojně publikované zejména na internetu. Některé formy slovních útoků však mohou radikalizovat i doposud umírněné muslimy. V roce 2013 však BIS v prostředí českých muslimů nezaznamenala případ radikalizace ve spojitosti s působením islamoskeptické scény.

Během roku 2013 přijímala BIS preventivní zpravodajská opatření pro případ krize při jednáních mezi Íránem a mezinárodním společenstvím. Předmětem těchto jednání byla povinnost Íránu prokázat mírový účel svého jaderného programu a spolupracovat na jeho transparentnosti. BIS vyhodnocovala rizika spojená s reakcí Íránu v případě selhání veškerých mírových řešení. Kritické scénáře se nenaplnily. BIS se podílela v rámci mezinárodní spolupráce na dozoru nad plněním sankcí uložených mezinárodním společenstvím.

2.6. Proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, konvenčních zbraní a výbušnin

Jaderné, chemické a biologické (bakteriologické a toxinové) zbraně hromadného ničení a jejich nosiče (ZHN) představují celosvětově jedno z největších bezpečnostních rizik. Podle mezinárodních závazků a zákonů ČR nemohou být ZHN předmětem šíření (proliferace).

Proliferačně rizikové země, zejména KLDŘ, Írán a Sýrie, však potřebují pro vývoj a výrobu svých ZHN konkrétní technologie a know-how, strojírenská zařízení i speciální materiály, které neumí samy vyrobit nebo které vývoj a výrobu ZHN usnadní. Cílem rizikových států je zbavit se závislosti na subdodávkách ze zahraničí a získat soběstačnost ve vývoji a výrobě ZHN.

Mezinárodní společenství uplatňuje proti proliferačně rizikovým zemím sankční opatření, která zakazují přímé dodávky položek dvojího užití, vojenského materiálu, zbraní a výbušnin a přijímání plateb za takové obchody. Rizikové země proto při obstarávání zboží s potřebnými technickými parametry používají všechny metody, včetně účelově připravených složitých obchodních cest přes třetí země. Do reexportů zboží zapojují krycí firmy nebo subjekty, jimž není skutečný účel obchodu a rozsah zapojení dalších firem známý. K poptávce po zneužitelném zboží firmy z rizikových zemí využívají komerční internetové adresy, u kterých není jednoznačné, kdo je jejich skutečným provozovatelem. Složitým obchodním cestám jsou uzpůsobeny i platby za dodávky zboží, jejichž cílem je znemožnit identifikaci obchodních tras a zapojených firem.

Poptávky rizikových zemí po proliferačně zneužitelném zboží se nevyhýbají ani ČR, která patří mezi tradiční strojírenské země s kvalitními výrobky, materiály a technologiemi. Přísná legislativní opatření a kontrola exportu jsou pro přímé nákupy takového zboží v ČR překážkou.

Včasnou identifikaci poptávky a přípravy obchodů s proliferačně zneužitelným zbožím komplikuje skutečnost, že některé zboží nemá parametry mezinárodně kontrolovaných položek, a z takového zboží může být až v zahraničí sestaveno zařízení s parametry kontrolované položky. Příkladem jsou poptávky po speciálních komponentech využitelných k vývoji a výrobě bezpilotních prostředků pro vojenské účely.

Mezi kontrolované položky v zahraničním obchodu patří dále vojenský materiál, zbraně a výbušniny. O tyto kontrolované položky měly zájem i další rizikové země ze subsaharské Afriky, jihovýchodní Asie a ze zemí Blízkého a Středního východu. Do zemí s nestabilním a represivním režimem a zemí, ve kterých probíhají ozbrojené konflikty, mezinárodní společenství vývozy zbraní zakazuje nebo zásadně omezuje. Například zbrojní embargo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) se od roku 1992 týká Ázerbájdžánu a Arménie z důvodu trvajícího konfliktu o Náhorní Karabach. České proexportní aktivity do této oblasti proto limitují mezinárodními závazky, jejichž porušení by poškodilo dobré jméno ČR v mezinárodních kontrolních režimech (MKR).

V mezinárodním obchodu s kontrolovanými položkami není možné zcela vyloučit možnost jejich zneužití. O to důležitější je průběžné vyhodnocování i dílčích poznatků o změnách ve společnostech a jejich obchodních partnerech, způsobech příprav a realizace obchodů, která z hlediska zahraničních závazků ČR indikují vznik neúnosných rizik.

2.7. Kybernetická bezpečnost

V roce 2013 se BIS v oblasti kybernetické bezpečnosti věnovala rizikům, která souvisí s kybernetickými útoky na kritickou informační a komunikační infrastrukturu státu, jejichž zdrojem jsou subjekty domácí i zahraniční. Za domácí subjekty lze považovat hacktivistická uskupení a počítačové hackery, pro které je pronikání do počítačových systémů otázkou prestiže a testování vlastních dovedností a kteří představují hrozbu pro informační a komunikační systémy, na nichž záleží výkon veřejné správy, finanční trhy, hospodářství nebo činnost bezpečnostních sborů. Za zahraniční subjekty pak lze považovat zpravodajské služby a patriotické hackery cizích států, kteří se prostřednictvím útoků na informační systémy a jejich uživatele snaží získat přístup k informacím, které jim mohou přinést technologický pokrok či jiný prospěch. Často jsou přitom vedeni ekonomickými, vojenskými nebo ideologickými motivy. Ve všech případech je snahou BIS získat včasné informace, které pomohou zabránit provedení kybernetických útoků na významné informační systémy ČR a chránit je tak před krádeží dat nebo sabotáží.

Potenciální nebezpečí pro ČR může představovat rostoucí podíl čínských společností Huawei a ZTE na českém telekomunikačním trhu. Obě společnosti jsou ve světě dlouhodobě podezřívány ze spolupráce s čínskými zpravodajskými službami a podílu na výzvědných aktivitách. V některých zemích byla společnost Huawei v minulosti vyloučena z účasti na vládních zakázkách či budování sítí pro přenos citlivých informací, neboť bezpečnostní rizika převažují ekonomické úspory, které tyto společnosti nabízejí. Odborníci rovněž poukazují na to, že obě společnosti ignorují hlášení o chybách ve svých produktech a nepracují na jejich odstraňování. Rovněž upozorňují na možnost, že by v čínském hardware mohly existovat úmyslně vložené chyby (tzv. zadní vrátka), které umožní vzdálenou neautorizovanou manipulaci se zařízením. Zadní vrátka mohou v případě potřeby posloužit k vyřazení komunikační infrastruktury protivníka nebo získání citlivých informací.

BIS se stejně jako v předchozím roce zabývala šetřením zneužívání informačního systému Visapoint ze strany zahraničních kyber-zločinců a získala řadu poznatků o způsobu tohoto zneužívání. Systém Visapoint měl původně přispět ke zprůhlednění a zefektivnění vízového procesu tím, že

umožní cizincům elektronicky požádat o termín pohovoru na českém zastupitelském úřadě, který je v některých zemích podmínkou pro získání víza do ČR. Krátce po zavedení systému se však objevily problémy způsobené snahou kyber-zločinců zneužít nový systém k vlastnímu obohacení. Za tímto účelem vytvořili automatizované nástroje, které rychle obsazovaly všechny termíny pohovorů v systému Visapoint, a tím znemožnili řádným zájemcům registraci termínu. Zájemcům nezbylo nic jiného než platit pachatelům této činnosti nemalé částky za zprostředkování registrace (tj. uvolnění termínu a registraci řádného žadatele). V několika zemích situace způsobila žadatelům o víza značné potíže a systém Visapoint se stal terčem zahraniční mediální kritiky. Opakované stížnosti cizinců vedly k tomu, že veřejný ochránce práv požádal Evropskou komisi o prošetření celé kauzy.

Haktivisté v průběhu roku 2013 provedli řadu akcí, při nichž napadali zejména webové stránky státních i nestátních organizací a představitelů státu. Na začátku roku plánovali rozsáhlé počítačové útoky na oficiální webové prezentace Hradu a ODS a osobních stránek prezidenta Klause a bývalého premiéra Nečase. Cílem těchto útoků bylo vyjádření nesouhlasného názoru na amnestii odcházejícího prezidenta Václava Klause. Je znepokojivé, že se na území ČR zformovaly skupiny osob disponující schopnostmi a motivací provádět počítačové útoky, které mohou být použity i proti významnějším cílům, než jsou webové stránky veřejných činitelů.

V roce 2014 očekáváme pokles aktivit domácích hacktivistických a souvisejících hackerských skupin. Tato hnutí jsou názorově nesourodá a postrádají silnější osobnosti či vedení, které by jim umožnilo získat více příznivců mezi lidmi s pokročilými znalostmi IT. Je možné, že se tyto skupiny budou snažit získat si pozornost veřejnosti podnikáním jednoduchých DDoS či defacement útoků. Zahraniční zpravodajské služby a hackeři budou nadále usilovat o získání informací z významných informačních systémů, přičemž lze očekávat, že k cíleným útokům na jejich uživatele bude stále více a sofistikovanějším způsobem zneužíváno informací dostupných prostřednictvím sociálních sítí a otevřených zdrojů.

BIS také působila v oblasti informačních a komunikačních systémů využívaných ústředními orgány státní správy, bezpečnostními složkami nebo složkami Integrovaného záchranného systému, a to zejména v souvislosti s identifikací možných zranitelností a bezpečnostních nedostatků a rizik, jež by mohly být využity k elektronickým útokům vůči těmto ICT systémům.

3. Ochrana utajovaných informací

3.1. Administrativní bezpečnost

V rámci BIS byla vyhotovována odborná vyjádření v oblasti ochrany utajovaných informací, dokumenty byly posuzovány z hlediska stanovení stupně utajení podle zákona č. 412/2005 Sb., podáván výklad seznamu utajovaných informací v působnosti BIS a příslušných vnitřních předpisů, a poskytována metodická pomoc organizačním útvarům.

3.2. Bezpečnost informačních a komunikačních systémů

Všechny informační systémy BIS zpracovávající utajované informace mají platný certifikát NBÚ. Informační systémy, kterým končil v roce 2013 certifikát, prošly úspěšnou recertifikací a kontrolou NBÚ a certifikát jim byl prodloužen. V rámci recertifikace byla také aktualizována bezpečnostní dokumentace.

3.3. Fyzická bezpečnost

V oblasti fyzické bezpečnosti byla realizována opatření, která byla zaměřena na zkvalitnění systémů režimových opatření, technické ochrany a fyzické ostrahy objektů BIS za účelem zajištění ochrany utajovaných informací v souladu s požadavky zákona č. 412/2005 Sb. a v souladu s novou vyhláškou č. 454/2011 Sb.

Průběžně probíhala tvorba nových povinných složek objektové dokumentace pro pracoviště a objekty BIS, v důsledku redislokací některých pracovišť byly provedeny novelizace příslušných objektových dokumentací tak, aby odpovídaly aktuálnímu stavu.

3.4. Krizové řízení

V oblasti ochrany utajovaných informací při krizových situacích byly aktualizovány Plány zabezpečení objektů či oblastí, které jsou součástí Bezpečnostních projektů.

4. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány

4.1. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR

Vojenské zpravodajství a Úřad pro zahraniční styky a informace jsou pravidelnými adresáty zpravodajských informací a zjištění. Vzájemná spolupráce s těmito službami se uskutečňuje také v rámci dalších činností operativního, analytického či servisního charakteru.

V oblasti boje proti terorismu spolupracovala BIS v roce 2013 průběžně s ostatními zpravodajskými službami ČR i v rámci činnosti Společné zpravodajské skupiny při Úřadu vlády ČR i samostatně.

Intenzivní spolupráce s ÚZSI a VZ probíhala také v problematice boje proti proliferaci ZHN a jejich nosičů a problematice nelegálního obchodu s vojenským materiálem. Jednalo se o výměnu informací převážně v souvislosti s obchodními případy českých subjektů se subjekty, např. v Ruské federaci, Ázerbájdžánské republice a Libyi.

Dalším příkladem pravidelné spolupráce se zpravodajskými službami ČR je spolupráce v rámci šetření realizovaných na základě žádostí partnerských zahraničních služeb.

4.2. Spolupráce s Policií ČR

Policie ČR (PČR) je adresátem zpravodajských informací BIS na základě § 8 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb. Spolupráce mezi jednotlivými útvary BIS a PČR pak přirozeně v mnoha případech navazuje na obsah takto poskytnutých informací. Jde především o součinnostní jednání, která se vzhledem k působnosti BIS vedou nejčastěji s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu, Útvarem pro odhalování korupce a finanční kriminality, Službou cizinecké policie či odbory hospodářské kriminality.

Kromě tohoto typu spolupráce se BIS spolu s konkrétními útvary v PČR podílí na celé řadě aktivit operativního a servisního charakteru.

Se specializovaným útvarem spolupracovala BIS na šetření rozsáhlé sítě počítačů infikovaných škodlivým kódem. Spolupráce na tomto případě pokračuje i nadále.

V rámci spolupráce s Odborem informační kriminality Policejního prezidia PČR a dalších policejních útvarů byly v průběhu roku 2013 získávány dílčí poznatky k některým elektronickým útočníkům, jejichž aktivity mohou představovat bezpečnostní riziko.

BIS byla rovněž aktivním členem na pravidelných jednáních Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT), jenž působí v rámci Úvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, zejména se zaměřením na rychlejší výměnu relevantních informací v oblasti terorismu.

V průběhu roku 2013 pokračovala spolupráce s PČR také v problematikách nelegálního obchodu a nakládání s vojenským materiálem, bezpečnostním materiálem, střelnými zbraněmi, municí, výbušninami, nebezpečnými látkami a v boji proti šíření ZHN a jejich nosičů.

4.3. Spolupráce s dalšími státními orgány a institucemi

BIS i v roce 2013 úzce spolupracovala s NBÚ v oblasti ochrany utajovaných informací. Jednalo se zejména o šetření na základě žádosti NBÚ v rámci řízení v oblasti personální a průmyslové bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti, což zahrnuje řízení o vydání osvědčení fyzické osoby a podnikatele a o vydání dokladu o bezpečnostní způsobilosti, ale také řízení o zrušení platnosti osvědčení nebo dokladu. BIS realizovala na základě žádostí NBÚ také šetření v rámci prověřování, zda fyzické osoby a podnikatelé i nadále splňují podmínky stanovené pro držitele osvědčení nebo dokladu.

V rámci spolupráce s NBÚ se zástupci BIS účastnili mnoha pracovních jednání směřujících k zefektivnění a zdokonalení vzájemné spolupráce při neustále kladeném důrazu na zachování legality bezpečnostního řízení a jeho efektivity.

Kromě úkonů prováděných na základě žádosti NBÚ zákon č. 412/2005 Sb. BIS ukládá oznamovací povinnost v případech, kdy zjistí okolnosti nasvědčující tomu, že držitel osvědčení fyzické osoby nebo podnikatele anebo držitel dokladu přestal splňovat podmínky pro jejich vydání. Takové informace postupuje v souladu s ustanovením § 8 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb., resp. § 140 odst. 3 zákona č. 412/2005 Sb., NBÚ, případně jiným zpravodajským službám, jestliže se jedná o jejich příslušníky nebo zaměstnance.

V roce 2013 pokračovala také předchozí intenzivní spolupráce s NBÚ při přípravě zákona o kybernetické bezpečnosti a v rámci koordinace procesů a předpokládané výměny informací o bezpečnostních incidentech s Národním centrem kybernetické bezpečnosti ČR, jež je součástí NBÚ. BIS se prostřednictvím NBÚ účastnila také kybernetického cvičení NATO pod názvem „Cyber Coalition 2013“ a v rámci šetření několika fiktivních elektronických útoků vedených vůči zájmovým chráněným subjektům koordinovala svůj postup s kroky NBÚ.

V rámci další spolupráce s orgány státní správy probíhala v průběhu roku 2013 spolupráce zejména s orgány celní správy, s Licenční správou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a s ministerstvem zahraničních věcí. Předmětem této spolupráce bylo řešení konkrétních případů v problematice proliferace ZHN a jejich nosičů a obchodů s vojenským materiálem.

Pokračovaly také pravidelné konzultace s vedením ČNB v otázce kauz souvisejících s bankovníctvím.

Dále pak pokračovala spolupráce s Finančně analytickým útvarům ministerstva financí (FAÚ), s Generálním ředitelstvím cel (GŘC) a Generálním finančním ředitelstvím (GFŘ). V oblasti nakládání s majetkem státu a hospodářské soutěže (otázky poskytování veřejné podpory) probíhaly konzultace s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS).

Taktéž probíhala spolupráce se státními zastupitelstvími různých úrovní – od okresních státních zastupitelství až po vrchní státní zastupitelství.

Ve spolupráci s Archivem BIS docházelo k vytváření stanovisek ke zpřístupňování a zveřejňování dokumentů, vzniklých z činnosti bývalé Státní bezpečnosti, Archivem bezpečnostních složek a Ústavem pro studium totalitních režimů.

5. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci

BIS je na základě souhlasu vlády ČR oprávněna bilaterálně spolupracovat se 104 službami 65 zemí světa. Aktivní kontakty v roce 2013 probíhaly s 63 zahraničními partnerskými službami. Na multilaterální úrovni BIS v roce 2013 navíc velmi aktivně pracovala rovněž v rámci Counter – Terrorist Group (CTG) a NATO Civil Intelligence Command (CIC).

Na strategické a expertní úrovni se zástupci BIS zúčastnili více než pěti set mezinárodních jednání.

Intenzivní výměna informací probíhala tradičně se službami zemí EU a NATO, přičemž hlavními tématy byl boj proti terorismu, kontrašpionáž a stále více téma proliferační organizovaného zločinu a extremismu nebylo v roce 2013 tak výrazné jako v minulosti. Úspěšnou operativní spoluprací vedla BIS i s tradičními dlouhodobými partnery mimo euroatlantický prostor.

Počet zpráv, které roku 2013 pro zahraniční partnery BIS zpracovala, stejně jako počet jednání BIS se zahraničními službami dosahovaly obdobné úrovně jako v minulém roce.

6. Kontrola

Právní úprava kontroly činnosti BIS je zakotvena v ustanovení § 12 zák. č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR, který stanoví, že činnost Bezpečnostní informační služby podléhá kontrole vlády a Parlamentu.

Zákon nestanoví konkrétní obsah ani způsob provádění kontrolní činnosti vládou. Kontrolní činnost vlády vůči BIS vychází z dalších ustanovení zákona č. 153/1994 Sb., a to z oprávnění vlády ukládat BIS úkoly v mezích její zákonné působnosti a hodnotit jejich plnění. Kontrolní činnost vlády vůči BIS rovněž úzce souvisí s tím, že vláda odpovídá za činnost BIS, koordinuje ji, jmenuje a odvolává ředitele BIS. Ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. je Bezpečnostní informační služba povinna podávat prezidentu a vládě jednou za rok a kdykoli o to požádají zprávy o své činnosti. Kontrolní činnost vlády se zaměřuje na všechny oblasti činnosti BIS.

Kontrolní činnost Parlamentu vůči BIS je stanovena zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 18 tohoto zákona vykonává kontrolu činnosti BIS Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní kontrolní orgán (Stálá komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby). Konkrétní rozsah oprávnění tohoto kontrolního orgánu je uveden taxativně v ustanoveních § 19 a § 20 tohoto zákona, a to oprávnění členů kontrolního orgánu vstupovat v doprovodu ředitele BIS nebo jím pověřeného příslušníka do objektů BIS, či oprávnění kontrolního orgánu seznamovat se s informacemi a písemnostmi v rozsahu stanoveném tímto zákonem, a v neposlední řadě oprávnění kontrolního orgánu požadovat od ředitele BIS potřebné vysvětlení, má-li kontrolní orgán za to, že činnost BIS nezákonně omezuje nebo poškozuje práva a svobody občanů.

BIS považuje vnější kontrolní činnost vlády a Parlamentu za důležitý předpoklad pro svoji činnost, který přispívá ke kvalitnímu plnění úkolů v její působnosti.

Činnost BIS podléhá i soudní kontrole, a to v případech používání zpravodajské techniky podle zákona č. 154/1994 Sb. Podle § 10 a následujících citovaného zákona rozhoduje o povolení k nasazení zpravodajské techniky a kontrolu průběhu jejího použití provádí předseda senátu Vrchního soudu v Praze. Dále podle ustanovení § 11a zákona č. 153/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje předseda senátu Vrchního soudu v Praze o žádosti BIS o poskytování údajů od bank, které jsou předmětem bankovního tajemství, a to pro plnění jejího konkrétního úkolu v oblasti potlačování financování terorismu. Soud tedy nejen vydává povolení k písemné žádosti BIS, ale také kontroluje, zda důvody žádosti trvají. V opačném případě povolení odejme.

Kontrolu plnění úkolů BIS v oblasti hospodaření s majetkem státu a hospodaření s prostředky státního rozpočtu vykonávají příslušné orgány státní správy, ministerstvo financí podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, a NKÚ podle zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Vnější kontroly v BIS provádějí orgány a instituce, které mají podle příslušných právních předpisů právo provádět kontroly jednotlivých dílčích činností.

6.1. Vnější kontrola

V roce 2013 byly provedeny celkem tři vnější kontroly – kontrola zaměřená na provoz stravovacího úseku, na provoz kryté střelnice a kontrola plateb pojistného na veřejné zdravotní pojištění a dodržování ostatních povinností plátce pojistného u příslušníků a zaměstnanců. Ani jedna kontrola neshledala žádné nedostatky.

6.2. Vnitřní kontrola

V roce 2013 provedla skupina interního auditu celkem pět kontrol se zaměřením na dodržování právních předpisů a opatření při hospodaření s veřejnými prostředky a na dodržování principů hospodárného, účelného a efektivního nakládání s veřejnými prostředky (např. v oblasti pohledávek, cestovních výdajů a inventarizace majetku), a na kontrolu plnění doporučení ke zkvalitnění provozní a finanční činnosti BIS.

Ostatní odborné útvary BIS provedly v rámci svých kompetencí celkem 46 kontrol. Kontroly byly zaměřeny na dodržování služebních předpisů s ohledem na hospodárnou a efektivní činnost jednotlivých pracovišť BIS. Předmětem kontrol bylo především:

- plnění rozpočtu, dodržování závazných limitů a vedení příslušných evidencí, dodržování rozpočtové kázně, včetně dodržování zásad pro použití prostředků fondu kulturních a sociálních potřeb,
- materiálové zabezpečení potřeb v organizačních útvarech a vedení evidence materiálů,
- sledování technického stavu vozidel, provádění státních technických kontrol, dodržování kontrolních norem spotřeby pohonných hmot,
- kontrola stavebního stavu objektů a jejich využívání v souladu s jejich určením, provádění předepsaných revizí, dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce, požární ochrany, vodního hospodářství a ekologie, sledování spotřeb energií.

Pracovníci archivní služby a kontrolní skupiny provedli celkem 50 archivních prohlídek spojených s kontrolami spisové služby. Kontroly byly zaměřeny především na fyzickou úplnost utajovaných dokumentů, správnost jejich náležitostí a přesnost vedení evidenčních záznamů v administrativních pomůckách.

Na úseku fyzické bezpečnosti byly při získávání podkladů pro kompletaci bezpečnostní dokumentace prováděny kontroly dodržování podmínek ukládání utajovaných informací a dále byly v objektech BIS prováděny kontroly již instalovaných bezpečnostních prvků, včetně úschovných objektů a jednotlivých komponentů zámkových systémů.

V oblasti ochrany příslušníků při mimořádných událostech byly aktualizovány Havarijní plány objektů BIS.

7. Dodržování kázně, vyřizování žádostí a stížností

7.1. Šetření podezření z jednání majících znaky přestupku, z kázeňských přestupků a ostatních podezření z přestupku

Do této kategorie činnosti odboru inspekce BIS spadá šetření dopravních nehod příslušníků BIS, meritorně prošetřovaných příslušnými orgány Policie České republiky. Odbor inspekce BIS tato šetření doplňuje o zjištění podstatná pro rozhodnutí služebních funkcionářů ve věci, která policejní útvary nemohou obstarat.

V roce 2013 ukončil odbor inspekce BIS šetření 119 případů podezření ze spáchání kázeňského přestupku nebo jednání majícího znaky přestupku a šetření mimořádných událostí.

Z celkového počtu 119 případů se 83 případů týkalo dopravy, tj. například dopravních nehod se služebními nebo soukromými vozidly, poškození služebních vozidel a podezření z jiného porušení zákona o provozu na pozemních komunikacích.

7.2. Šetření ve věcech stížností a oznámení

Příslušníci odboru inspekce BIS v roce 2013 prováděli potřebná šetření ve věcech stížností, oznámení a podnětů příslušníků BIS a subjektů mimo BIS. Z celkového počtu všech podání nebylo ani jedno vyhodnoceno jako stížnost. Oproti roku 2012 počet vyřízených oznámení a podnětů v minulém roce mírně vzrostl. Výraznější nárůst oznámení od občanů byl především odrazem zveřejnění Výročních zpráv BIS za roky 2011 a 2012.

7.3. Činnost policejního orgánu BIS

Příslušníci odboru inspekce mají v případech podezření ze spáchání trestného činu příslušníkem BIS postavení policejního orgánu ve smyslu § 12 odst. 2 trestního řádu.

V roce 2013 bylo policejní orgán BIS činný v několika souvisejících případech majetkového charakteru, podezření z trestného činu ohrožení utajované informace, trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, ublížení na zdraví a podezření z trestného činu porušování domovní svobody, které byly ve většině případů ukončeny postoupením příslušnému státnímu zastupitelství.

7.4. Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Odbor inspekce BIS spolupracuje s ostatními orgány státní správy především ve formě dožádání, která zasílají nejčastěji orgány PČR, které jsou činné v trestním nebo přestupkovém řízení. Počet žádostí orgánů státní správy je v podstatě na konstantní úrovni a vychyluje se pouze v minimální míře.

8. Rozpočet

Rozpočet BIS byl v roce 2013 stanoven zákonem č. 504/2012 Sb. ze dne 31. prosince 2012, o státním rozpočtu České republiky na rok 2013. Příjmy byly kapitole určeny ve výši 136 300 tis. Kč a výdaje ve výši 1 111 104 tis. Kč.

Celkové příjmy byly naplněny částkou 139 955 tis. Kč, tj. na 102,7 %. Dominantní část příjmů tvoří odvod pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za příslušníky. Zbývající část příjmů tvoří zejména obvyklé pravidelné příjmy z vlastní činnosti stejně jako u ostatních kapitol státního rozpočtu a jen v minimálním objemu byly realizovány příjmy za odprodej trvale nepotřebného majetku.

U výdajů došlo v průběhu roku k několika změnám, které ovlivnily výši upraveného rozpočtu. Jednalo se o čtyři rozpočtová opatření, která byla odsouhlasena Ministerstvem financí. Upravený rozpočet výdajů tak k 31. 12. 2013 činil 1 151 366 tis. Kč.

Konečný rozpočet výdajů, který představuje celkové disponibilní zdroje použitelné v roce 2013, činil ke konci sledovaného období celkem 1 186 111 tis. Kč. Skutečně použito bylo 1 162 157 tis. Kč.

Z hlediska svého objemu představovaly dominantní část výdaje na platy a příslušenství, což zcela odpovídá významu, který pro zpravodajskou službu mají její lidské zdroje. Do oblasti osobních výdajů lze zařadit i výsluhové náležitosti, což jsou mandatorní výdaje vyplácené příslušníkům po skončení služebního poměru.

Ostatní běžné výdaje zahrnují z podstatné části standardní výdaje na nákup služeb, paliv a energií, sloužících k zajištění běžného chodu organizace. Výdaje na opravy a udržování směřovaly k zabezpečení provozuschopnosti a odpovídajícího technického stavu majetku a objektů BIS.

V rámci kapitálových výdajů směřovala více než třetina výdajů do stavebně technické oblasti. Zbývající kapitálové výdaje byly realizovány na jednotlivé prioritní akce v rámci zpravodajské, spojovací, výpočetní a zabezpečovací techniky a v minimální možné míře rovněž v oblasti obměny dopravních prostředků.

Rozpočtové prostředky byly dále směřovány především na údržbu a provoz stávajících informačních systémů BIS. Hlavními oblastmi byly komunikační infrastruktura, datová úložiště a centrální zpracování dat.

Z důvodu neustálého vývoje a rozvoje informačních a komunikačních technologií, návazně na to se zvyšujících požadavků na spravované informační systémy z kapacitního i bezpečnostního hlediska, bylo nutné průběžně inovovat vybrané hardwarové a softwarové součásti certifikovaných i necertifikovaných systémů. Zejména v oblasti komunikací došlo k obměně některých důležitých komunikačních prvků s cílem zvýšení rychlosti a zajištění stability a dostupnosti přenosových linek.

Na rozdíl od běžných kapitol státního rozpočtu je v rámci BIS nezbytné věnovat velkou pozornost požadavkům na ochranu utajovaných informací dle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, a to zejména v oblasti fyzické, administrativní a personální bezpečnosti a bezpečnosti informačních a komunikačních systémů. Nutnost zohledňovat tyto skutečnosti v celém průřezu činností BIS vyvolává řadu výdajů, které se u jiných organizačních složek státu vůbec nevyskytují.